

1 Uvod u Acrobat Standard

Alatke za visokokvalitetno izdavaštvo sada stoje na raspolaganju većem broju ljudi nego ikada ranije, a dostupnost Interneta i CD rekordera omogućuje distribuciju elektronskih publikacija do udaljenijih krajeva. Zahvaljujući Acrobat Standardu možete brzo i lako da pravite elektronska dokumenta; zahvaljujući Adobe® Readeru® vaši čitaoci imaju slobodan pristup tim dokumentima.

U ovoj lekciji, naučićete kako da:

- savladate glavne funkcije Acrobat Standarda;
- spoznate razlike između elektronskih dokumenata namenjenih za štampanje i onih koji su predviđeni za onlajn čitanje;
- prepoznate tipove formatiranja i donesete odluku o dizajnu prilikom pravljenja elektronske publikacije.

Obrađivanje ove lekcije trajaće oko 30 minuta.

Ako je potrebno, iskopirajte na svoj disk omotnicu Lesson01.

Napomena: Korisnici Windowsa će možda morati da otključaju datoteke sa lekcijama pre korišćenja. Detalje pročitajte u delu „Kopiranje datoteka” na strani 3.

0 Adobe PDF-u

Adobe PDF je univerzalni format datoteke kojim se zadržavaju svi fontovi, stilovi formatiranja, sve boje i grafika bilo kog izvornog dokumenta, bez obzira na to koja aplikacija i platforma su korišćene za njegovo pravljenje. Datoteke Adobe PDF su kompaktne i mogu da se dele i čitaju, po njima se može kretati i mogu da se štampaju u identičnom izgledu kako ih je tvorac osmislio, a sve to se radi pomoću besplatnog programa Adobe Reader. Svaki dokument se može pretvoriti u Adobe PDF korišćenjem softvera Acrobat Standard.

- Adobe PDF zadržava identičan raspored, fontove i formatiranje teksta kao u elektronskim dokumentima, bez obzira na to koji se računarski sistem ili platforma koristi za čitanje tih dokumenata.
- PDF dokumenta mogu da sadrže više jezika na istoj stranici, recimo japanski i engleski.
- Izgled PDF dokumenata prilikom štampanja unapred je predviđen, sa odgovarajućim marginama i prelomom strane.
- PDF datoteke mogu se zaštititi lozinkama kako bi se zaključale u cilju sprečavanja neželjenih izmena ili štampanja, ili radi ograničavanja pristupa poverljivim dokumentima.
- Uveličavanje prikaza PDF stranice može se menjati pomoću kontrola u Acrobat Standardu ili Adobe Readeru. Ova mogućnost je posebno korisna kod uvećanja grafike ili dijagrama koji sadrže složene detalje.

O Acrobatu

Acrobat Standard vam omogućava da pravite dokumenta u formatu prenosivog dokumenta (PDF), da radite sa njim, da ga čitate ili odštampate.

Pravljenje datoteke Adobe PDF

Proces rada i tip dokumenata koje koristite određuju na koji način ćete napraviti PDF datoteku.

- Koristite Distiller® za pretvaranje skoro svake datoteke u format Adobe PDF, uključujući one koje su napravljene pomoću programa za crtanje, uređivanje stranica ili za uređivanje slika.
- Koristite Acrobat PDFMaker za pravljenje datoteka Adobe PDF na osnovu datoteka iz Microsoft Officea za Windowsove aplikacije. Treba samo da pritisnete dugme sa natpisom Convert to Adobe PDF ( ) koje se nalazi na paleti alatki Microsoft Office.
- Koristite komande Create PDF za brzo pretvaranje raznovrsnih formata datoteka u Adobe PDF i zatim ih otvorite u Acrobatu.
- Koristite komandu Print za pravljenje Adobe PDF-ova direktno iz zajedničkih multimedijalnih aplikacija.
- Skenirajte štampana dokumenta i konvertujte ih u Adobe PDF.
- Koristite komandu Create PDF from Web Page kako biste učitali veb stranice i konvertovali ih u Adobe PDF.

U lekciji 3 „Konvertovanje datoteka iz Microsoft Officea”, lekciji 4 „Konvertovanje datoteka u Adobe PDF” i u lekciji 6 „Pravljenje datoteke Adobe PDF na osnovu veb stranica” izložena su postupna uputstva za izradu PDF dokumenata primenom nekih od metoda koje smo nabrojali.

Rad sa PDF datotekama

Rad sa PDF datotekama nikada nije bio lakši!

- Dodajte hiperveze, elektronske obeleživače i akcije na stranici kako biste dočarali bogat onlajn doživljaj (lekcija 7 „Modifikovanje PDF datoteka”, lekcija 9 „Postavljanje dokumenata onlajn” i lekcija 10 „Optimizovanje dizajna onlajn dokumenta”).
- Koristite nove moćne alatke za promenu namene sadržaja radi višekratne upotrebe tog sadržaja u drugim aplikacijama, pri čemu ćete tekst očuvati u ostalim formatima datoteke, slike izdvojiti u formatima slike, a PDF stranice konvertovati u formate slike (lekcija 7 „Modifikovanje PDF datoteka”).

- Koristite ugrađene rukovaoce bezbednošću ili slične programe nezavisnih kompanija kako biste doprineli sofisticiranoj zaštiti vaših poverljivih PDF dokumenata i time onemogućili korisnicima da kopiraju tekst i grafiku, da štampaju dokument, pa čak i da otvore datoteku. Dodajte digitalne potpise kako biste odobrili sadržaj i format dokumenta (lekcija 11 „Dodavanje potpisa i bezbednosti”).
- Dodajte komentare i datoteke, markirajte tekst u potpuno elektronskom ciklusu pregleda dokumenta (lekcija 8 „Korišćenje Acrobat Standarda u ciklusu pregleda dokumenta”).
- Popunite elektronske obrasce i dodajte dokumentima polja za potpis (lekcija 12 „Popunjavanje obrazaca”).
- Konvertujte slike u format Adobe PDF i sačinite „prezentaciju slajdova” koju ćete razmenjivati sa prijateljima i porodicom (lekcija 14 „Rad sa fotografijama i slikama”).

Čitanje PDF datoteka

Za čitanje PDF dokumenata koriste se: Acrobat Standard, Acrobat Professional, ili Adobe Reader. Svoje PDF radove možete da objavite na mreži i veb serverima, na CD-ima i disketama.

Adobe Reader se može besplatno preuzeti za sve platforme sa veb lokacije firme Adobe Systems, Inc., na adresi www.adobe.com. Ako treba da pročitate neki PDF dokument, a niste nabavili Acrobat Standard ili Acrobat Professional, odlično će vam poslužiti Adobe Reader.

Adobe PDF na Webu

World Wide Web je uveliko proširio mogućnosti dostave elektronskih dokumenata širokoj i raznolikoj čitalačkoj publici. Pošto se veb pretraživači mogu konfigurisati tako da pokrenu druge aplikacije u okviru prozora pretraživača, možete slati PDF datoteke kao deo veb lokacije. Vaši korisnici mogu, nakon toga, da učitaju te datoteke ili da ih pregledaju u prozoru samog pretraživača, pomoću Adobe Readera.

Prilikom uključivanja PDF datoteke kao dela vaše veb stranice, trebalo bi korisnike obavestiti da posete veb lokaciju firme Adobe Systems, Inc. kako bi onda kada prvi put gledaju neki PDF dokument, mogli besplatno da preuzmu Reader.

PDF dokumenta se mogu prikazivati kao pojedinačne stranice i mogu se štampati sa Weba. Kada se učitava jedna po jedna stranica, veb server šalje korisniku samo zah-tevanu stranicu, čime se skraćuje vreme učitavanja. Pored toga, korisnik može lako

da odštampa sama izabrane stranice, ili sve stranice od kojih se dokument sastoji. PDF je format pogodan za objavljivanje dugačkih elektronskih dokumenata na Webu. Za PDF dokumente se zna unapred kako će izgledati kada se odštampaju, sa odgovarajućim marginama i prelomom strane.

Veb stranice možete da učitate i da ih konvertujete u Adobe PDF, čime je olakšano snimanje veb stranica, njihova distribucija i štampanje.

Ilustrujmo primerima

Elektronsko objavljivanje dokumenta je fleksibilan način distribucije informacija.

Pomoću formata Adobe PDF, možete da pravite dokumenta za štampanje, za multi-medijalne prezentacije ili za prenošenje preko CD-a ili mreže. U ovoj lekciji, razmotrićemo elektronske dokumente koji su namenjeni za štampanje na papiru i neke koji su predviđeni za onlajn čitanje.

1 Pokrenite Acrobat Standard.

2 Izaberite opciju File > Open. Odaberite najpre datoteku Introduc.pdf u omotnici Lesson01, pa komandu Open. Ako je potrebno, koristite trake za pomeranje sadržaja prozora kako biste mogli da vidite donji deo stranice.

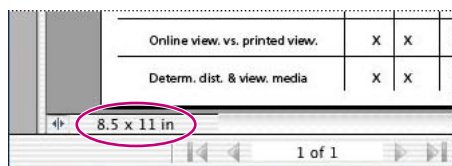

U ovom dokumentu, minijturni prikazi (pregledi pre štampanja, pretpregledi) su, zapravo, veze sa odgovarajućim elektronskim dokumentima. Gornje tri minijature vas povezuju sa dokumentima namenjenim istovremeno i za elektronsku distribuciju i za čitanje. Donja tri prikaza vas povezuju sa dokumentima namenjenim za onlajn distribuciju, ali i za štampanje kako bi se čitali u papirnom formatu.

3 Izaberite prethodni prikaz Schedule u donjem redu da biste otvorili odgovarajuću PDF datoteku.

Ovaj dokument predstavlja plan rada koji je konvertovan u format Adobe PDF radi lake elektronske distribucije.

4 Pogledajte statusnu liniju pri dnu prozora dokumenta. Primetićete da su dimenzije stranice (dole levo) standardne, 8,5 sa 11 inča, što je prikladna veličina za štampanje na stonom štampaču.

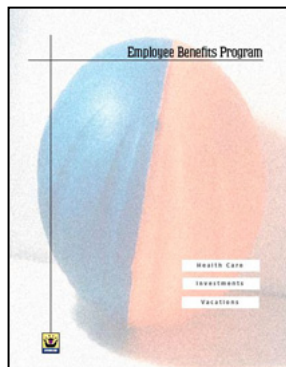

Možete da pregledate radni plan onlajn, ali je, možda, bolje da napravite i štampanu verziju koja bi vam stalno bila pri ruci.

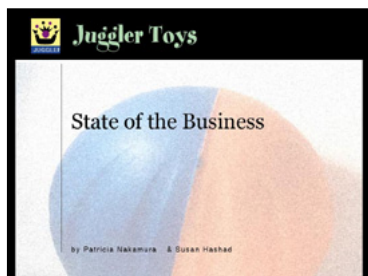
5 Izaberite dugme Previous View (🕒) na statusnoj liniji kako biste se vratili na prethodne prikaze u dokumentu Introduc.pdf.

Sledeći primer za publikaciju koja je namenjena za štampanje, odnosi se na datoteku Documentation. Ovaj dokument se mnogo lakše čita u štampanom formatu nego onlajn, jer obiluje gustim tekstom.

6 Izaberite pretpregled Documentation u donjem redu kako biste pregledali datoteku, a potom pritisnite dugme Previous View da biste se vratili prethodnim prikazima.

7 Odaberite pretpregled Slide Show u gornjem redu kako biste otvorili taj dokument.

Ovaj dokument predstavlja marketinšku prezentaciju koja je namenjena za prikazivanje i gledanje isključivo na ekranu. Primetićete da se prezentacija otvara u režimu Full Screen kako bi zauzela celokupnu raspoloživu površinu monitora.

8 Pritiskajte taster Enter ili Return nekoliko puta da bi se stranice smenjivale tokom prezentacije. Raznobojna grafika, krupna slova i horizontalni raspored stranice su u funkciji postizanja optimalnog prikaza na monitoru.

Prioritetni parametri Full Screen u Acrobat Standardu omogućuju vam da kontrolišete kako se stranice prikazuju u ovom režimu. Primera radi, možete da imate dokument preko celog ekrana, čija će se svaka stranica automatski prikazivati onoliko sekundi koliko ste sami utvrdili.

9 Pritisnite taster Escape kako biste izašli iz režima rada Full Screen.

10 Izaberite dugme Previous View da biste se vratili prethodnim prikazima u dokumentu Introduc.pdf.

Objavljivanje onlajn pomoći i elektronski katalog poslužiće nam kao sledeći primeri za dokumenta čije je čitanje na ekranu pogodno, pa čak i poželjno. Elektronsko izdavaštvo nudi intuitivne navigacione mogućnosti, kao što su hipertekstualne veze, koje su idealne za publikacije namenjene pretraživanju ili brzom pronalaženju raznih uputstava.

Dizajniranje dokumenata za online čitanje

Čim utvrdite konačan format svoje publikacije, možete da počnete sa dizajniranjem i donošenjem odluka o njenoj izradi, vodeći računa o tome da ona bude privlačnog izgleda i da se lako koristi. Ukoliko samo nameravate da konvertujete postojeći papirni dokument u elektronski format, svakako ćete morati da procenite kolike su prednosti dorade njegovog dizajna, u pogledu potrebnog vremena i neophodnih troškova. Ako će se vaša publikacija čitati i na ekranu i u štampanom formatu, moraćete da prilagodite njen dizajn različitim zahtevima oba formata.

Najpre ćemo razmotriti dokument namenjen za online čitanje, ali koji će se istovremeno i štampati radi bolje preglednosti.

1 U datoteci *Introduc.pdf* izaberite prikaz *Brochure* pri dnu stranice, da biste otvorili odgovarajući dokument.

Ovaj dokument je štampana brošura koja je, bez ikakvih izmena, pretvorena u elektronski format. Konvertovanje dokumenta u format Adobe PDF je dobar način za jeftinu i laku distribuciju dokumenta. Ono vam, takođe, stavlja na raspolaganje razne mogućnosti, kao što su hipertekstualne veze, pomoću kojih kretanje po online brošuri postaje lakše i intuitivno.

2 Ako je potrebno, izaberite dugme *Fit Page* (📄) da biste videli celu stranicu. Na paleti alatki nekoliko puta pritisnite dugme *Next Page* (➡) kako bi se stranice brošure smenjivale.

Iako je online brošura korisna zbog brzog prelistavanja i štampanja izabranih stranica, imajte na umu da ona nije namenjena za čitanje na ekranu. Njene dugačke i uzane stranice su neprikladnog oblika za ekran, a slike i slova malih dimenzija su problematične za čitanje.

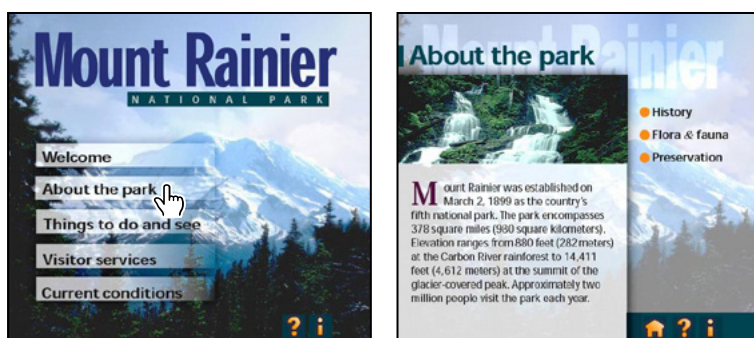
Sada ćemo videti kako izgleda ista brošura posle prerade dizajna i optimizovanja za onlajn čitanje. Njeni podnaslovi su reorganizovani u niz ugnežđenih i povezanih tematskih ekrana koji čitaoca vode kroz čitav dokument.

3 Izaberite dugme Previous View (↶) da biste se vratili datoteci Introduc.pdf, a potom odaberite prikaz Park Kiosk na vrhu stranice kako biste otvorili taj dokument.

4 Ako je potrebno, izaberite dugme Fit Page da biste videli celu stranicu.

Primitičete da je horizontalna orijentacija stranice pogodna za prikazivanje na monitoru.

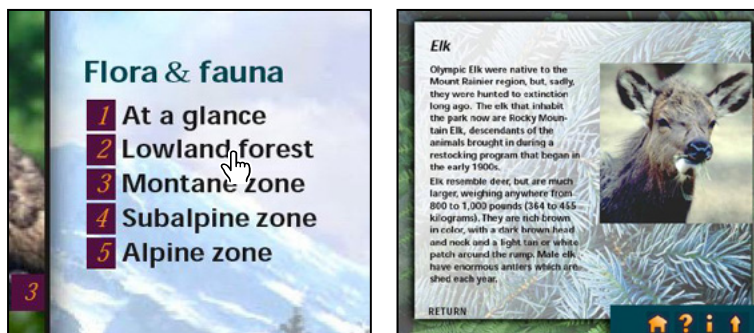
5 Izaberite podnaslov About the Park kako biste aktivirali tu vezu.

Otvora se tematski ekran About the Park sa sopstvenim spiskom podtema. Zapazićete da je, zahvaljujući krupnijim slikama i slovima, razgledanje ovog dokumenta lakše nego kod onlajn brošure.

Takođe, obratite pažnju na korišćenje beserifnih fontova u publikaciji. Fontovi bez serifa imaju jednostavnije i čistije oblike od serifnih, pa se na ekranu lakše čitaju.

6 Izaberite podnaslov Flora & Fauna kako biste otvorili taj tematski ekran. Nakon toga, odaberite temu Lowland Forest da biste pročitali šta sadrži ekran o olimpijskom velikom jelenu u ovom predelu.

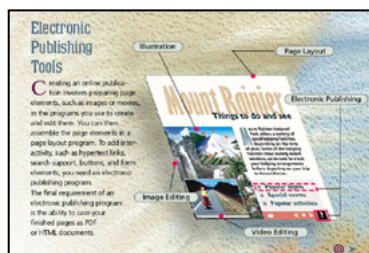

Primitićete da su stranice originalne brošure preprojektovane tako da bi se prilagodile navigacionoj strukturi zasnovanoj na autonomnim jedinicama veličine ekrana.

Što se tiče elemenata formatiranja ekranskih publikacija – fontovi, veličina stranice, raspored, boja i rezolucija – sve je isto kao kod drugih vrsta publikacija. Međutim, procena svakog elementa mora da se ponovo obavi u kontekstu čitanja na ekranu. Odluke koje u klasičnom izdavaštvu, na primer, u vezi sa pitanjima boje i rezolucije, mogu da zahtevaju kompromis između kvaliteta i troškova, u elektronskom izdavaštvu mogu da zahtevaju paralelan kompromis između kvaliteta i veličine datoteke. Čim odredite koji su vam elementi stranice važni, treba da se odlučite za one izdavačke alate i onaj format koji će na najbolji način zadržati željene elemente.

7 Izaberite dugme Previous View da biste se vratili datoteci Introduc.pdf.

8 Odaberite prikaz Online Booklet da biste proanalizirali sledeći primer za PDF dokument koji je namenjen onlajn čitanju.

9 Izaberite komandu Window > Close All kako bi se zatvorile sve otvorene PDF datoteke.

U ovoj lekciji, ispitali smo veći broj elektronskih dokumenata koji su dizajnirani u raznim formatima datoteka i za različite svrhe. U ovom udžbeniku, kasnije ćete raditi praktične vežbe u kojima ćete praviti i osmišljavati sopstvene elektronske dokumente.

Kontrolna pitanja

- 1 Opišite neke mogućnosti i funkcije Acrobat 6.0 Standarda.
- 2 Po čemu se elektronska dokumenta namenjena za štampanje razlikuju od dokumenata optimizovanih za onlajn korišćenje?
- 3 Koji hardver i softver su potrebni za pregled PDF dokumenata?
- 4 Koje vrste medija možete da koristite za distribuciju PDF dokumenata?
- 5 Koje vrste fontova ili tipografskog pisma i veličine slova su najpogodnije za ekran-sko prikazivanje?

Odgovori na kontrolna pitanja

- 1 Acrobat 6.0 Standard koristi se za pravljenje, modifikovanje, štampanje i čitanje PDF dokumenata. Pomoću Acrobat-a možete PDF dokumentima, između ostalog, da dodajete hiperveze, elektronske obeleživače i akcije na stranici. Možete da dodate zaštitnu lozinku kako biste korisnicima onemogućili da kopiraju tekst i grafiku, da štampaju dokument, pa čak i da otvaraju datoteku. Možete da digitalno potpisujete dokumente, da dodajete komentare i datoteke, kao i da markirate tekst. Postojećim dokumentima možete da dodajete polja za potpis.
- 2 Elektronska dokumenta, namenjena za korišćenje u papirnom formatu, su duža i bogatija tekstem. Optimizovana onlajn dokumenta preuređena su radi postizanja optimalnog prikaza na monitoru i mogu da sadrže više grafika i navigacionih mogućnosti na ekranu.
- 3 PDF dokumenta možete da pregledate na računarskim sistemima Windows, Mac OS ili UNIX. Pored računara, za čitanje PDF dokumenata potreban vam je softver Adobe Reader, Acrobat Standard, ili Acrobat Professional.
- 4 Distribuciju PDF dokumenata možete da obavljate putem disketa, CD-ova, elektronske pošte, intraneta u korporaciji, ili Weba. Takođe, možete da štampate PDF dokumenta i da ih distribuirate kao papirna dokumenta.
- 5 Na ekranu se najjasnije vide krupni fontovi ili tipografska pisma jednostavnog, čistog oblika. Beserifni fontovi su pogodniji za to od serifnih, pošto ovi drugi sadrže kitnjaste ukrase i prikladniji su za štampanu stranicu.